

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

E kraan vaan eller lite grann vatten?

**En studie om dialektanvändning hos gymnasieungdomar
i Öckerö kommun.**

Sofia Svanholm

Interdisciplinärt examensarbete inom lärarutbildningen, 15 hp
LSV 410, Svenska för blivande lärare, specialisering 2
VT 2011
Handledare: Anna Gunnarsdotter Grönberg.
Examinator: Hans Landqvist

Sammandrag

I uppsatsen behandlas ungdomsspråk ur ett dialektperspektiv, med utgångspunkt i intervjuer med gymnasieungdomar från Öckerö kommun. Undersökningen baseras på en kvalitativ studie där åtta ungdomar som vuxit upp och bor i kommunen intervjuats i form av samtal som spelats in.

Uppsatsens huvudsyfte är att undersöka om och hur ungdomars språk påverkas av olika sociala faktorer och varför dessa förändringar i så fall äger rum. Jag har valt att utgå från två olika typer av analyser, dels en detaljerad innehållslig, dels en språklig. Anledningen till att den innehållsliga analysen är mer djupgående än den språkliga, beror på att det är den sociala aspekten som utgör undersökningens huvudfokus.

Studien visar att det finns några särskilda sociala faktorer som påverkar ungdomars språkförändring mer än andra. Dessa faktorer är främst hur ungdomarnas framtid ser ut, eftersom de anpassar språket efter deras planer inför framtiden. Geografisk mobilitet har stort inflytande i sammanhanget. Det handlar också i stor utsträckning om gymnasieungdomarnas sociala relationer, där det går att se en tydlig koppling till anpassning och påverkan av vilka ungdomarna umgås med, hur dessa individer talar och hur de därmed i sin tur talar själva.

Nyckelord: ungdomsspråk, social anpassning, sociala faktorer, dialektutjämning

Innehåll

Inledning	1
Bakgrund	2
Syfte och frågeställning	4
Teoretisk ram.....	5
Centrala begrepp	5
Livsstil och livsstilsanalys	6
Miljö.....	8
Gymnasieåldern	8
Bohuslänska	8
Göteborgska	10
Tidigare forskning	12
Material och metod.....	14
Metoddiskussion	15
Resultatredovisning	17
Innehåll	17
Melvin.....	17
Jenny	18
Anders.....	18
Stina	19
Mikael	19
John	19
Edvin.....	20
Sonja	20
Språk	21

Melvin.....	21
Jenny	21
Anders	22
Stina	22
Mikael	22
John	22
Edvin.....	23
Sonja	23
Analys av och diskussion om innehåll och språk i intervjuerna.....	24
Sammanfattning och avslutande diskussion	30
Referenser	32
Bilagor	34
Bilaga 1: Intervjuguide	34
Bilaga 2: Sammanställning av språkliga drag hos informanterna.....	36

Inledning

Jag kan fortfarande idag höra mina klasskamrater från gymnasietiden och deras upprepade kommentarer om mitt språkbruk, hur de gav ifrån sig ett skratt eller en fnissning och sedan oftast en kommentar om något dialektalt ord eller uttryck jag sagt. När jag talar idag kan i stort sett ingen höra var jag har mitt ursprung. Mitt språk genomgick en förvandling under gymnasietiden och jag har länge funderat på hur det blev så, vad den största anledningen till förändringen var och om det var flera faktorer eller i första hand en specifik anledning som påverkade mig och mitt språk.

Min förhoppning med den här uppsatsen är att kunna ge en bild av hur och varför språk och språkbruk kan förändras hos ungdomar. I uppsatsen behandlas förändring i ungdomsspråk ur ett dialektalt perspektiv. Mitt huvudsyfte är att undersöka språkförändring hos ungdomar och få en ökad insikt i hur denna utveckling sker. För att uppnå detta mål har jag vänt mig till ungdomar som går på Öckerö gymnasieskola och likt mig har sitt ursprung och sin uppväxt i Göteborgs norra skärgård.

Bakgrund

På Öckerö gymnasieskola går elever som kommer från olika delar av landet men majoriteten har sitt ursprung i Göteborgsregionen. Anledningen till att eleverna kommer från olika geografiska områden har sin grund i att det finns unika program på skolan. De flesta av eleverna får segla en tremastad bark, T/S Gunilla, under cirka sex månader av gymnasietiden. Detta lockar många ungdomar att söka utbildningen, trots geografiska avstånd. Det innebär att många av eleverna bosätter sig i Öckerö kommun för att underlätta sin tillvaro med tanke på restid osv. Eleverna seglar två månader per läsår, vilket innebär att de flesta av dem bor på öarna cirka sju månader per år. Det finns fem olika program på skolan, både praktiska och teoretiska. På de tre praktiska programmen är en stor majoritet av eleverna födda och uppvuxna i Öckerö kommun. Förhållandet på de två teoretiska programmen är det omvända: de flesta av eleverna har vuxit upp i Göteborgsregionen eller är från andra delar av Sverige.

Det är ungdomar som är uppvuxna i kommunen och bor där året om som utgör underlaget för min uppsats. Infödda Öckeröungdomar på de teoretiska programmen har alltså en något speciell tillvaro med tanke på att de trots sitt ursprung träffar, och under vissa perioder också lever tillsammans med, ett stort antal ungdomar från Göteborgstrakten och även i viss mån från andra delar av landet, under gymnasietiden. Tiden ombord på T/S Gunilla leder med största sannolikhet till en stark gemenskap mellan eleverna, eftersom de lever under väldigt speciella förhållanden. De tillbringar dessa månader på en liten yta, tätt tillsammans, och arbetet ombord bygger till stor del på ett fungerande samarbete. Dessa omständigheter leder vanligen till att de umgås mycket med varandra både i skolan och på fritiden och det skapas starka band mellan dem.

Öckerö kommun består av tio öar och ligger i Göteborgs norra skärgård. De tio öarna som ingår är: Öckerö, Hönö, Hälsö, Björkö, Fötö, Grötö, Rörö, Knippla, Hyppeln och Kalvsund. Mellan fyra av öarna går det broar och det är vid en av dessa som färjan från fastlandet, närmare bestämt Torslanda i Göteborgs kommun, lägger till. Dessa fyra öar är Hönö, Öckerö, Hälsö och Fotö. Det går även en färja från fastlandet till Björkö, som i sin tur inte har någon broförbindelse till någon av de andra öarna. För att ta sig till de resterande fem öarna krävs ytterligare en färd med färja.

Nedan följer en dikt som är skriven på ö-mål av Rita Karolén. Hon har vuxit upp och levit stora delar av sitt liv i kommunen. Dikten speglar ö-dialekten och ger en inblick i hur denna ser ut i skrift och hur den låter i tal. Markeringen med fet stil visar särskilda ö-målsuttal och uttryck som beskrivs närmare senare i uppsatsen (markeringen med fet stil förekommer enbart i min uppsats och inte i originalet), under avsnitt *Beskrivning av ö-dialekt*:

Ve Ångbådsbrögga

De **sto** en skack **mänsker** ve **brögga** å glodde
när lördagsomettermeddasbåden kom.

Kärringera **pötte** en **an** i sia å sa,

se på den **dö**, **hu** har köpt **e** ny kappa,

å **dö**, titta på dom!

Nöktra de **ä** dom ju inte, å unika full **mä** dreck...

Kalle han går som han hade **skett** ner seg,

å titta, nu tar han en **sleck**!

Å titta på **lanngangen** vem som går där,

ja, **möt** ska en då få se,

här kommer **hu** **mä** en kar **unner** armen,

å hatt har **hu** på – som **sedder** på sne.

Va inte **hu** på de **vist** **mä** mosters **Knut**?

Karolén de Koster (1991: 13, mina markeringar med fet stil).

Syfte och frågeställning

Syftet med min uppsats är att undersöka hur ungdomars sociala förhållanden och livsstilssituationer kan påverka deras dialekt och dialektanvändning, och detta görs med Öckerö kommun som geografiskt undersökningsfält.

Min hypotes är att olika faktorer i fråga om sociala förhållanden påverkar de aktuella ungdomarnas språkanvändning. De faktorer som studeras är fritid, umgänge, familj, framtidsplaner, geografisk mobilitet, identifikation med öarna, dialektattityd och social grupptillhörighet.

Målet med undersökningen är att klargöra om hypotesen stämmer överens med verkligheten. De sociala faktorerna studeras ingående i uppsatsen utifrån följande frågeställning: påverkar de nämnda faktorerna de studerade ungdomarnas språk och därmed deras dialektanvändning, och i så fall på vilket sätt och varför?

Teoretisk ram

Här presenteras en rad olika centrala begrepp som jag utgår från i uppsatsen.

Centrala begrepp

Dialekt: ”dialekt, folkmål, bygdemål, landsmål, munart, allmogemål, språkvariant som talas av invånarna inom ett avgränsat geografiskt område, t.ex. ett landskap eller en socken. En dialekt skiljer sig från standardspråket liksom från angränsande dialekter. Skillnaderna kan gälla språkdrag på alla nivåer: fonologisk, morfologisk, lexikal och syntaktisk” (NE [www]).

Standardspråk: ”den norm som beskrivs i ordlistor, grammatikor m.m. kallas ofta riksspråk. Man kan se dialekt och standard som motpolerna på ett kontinuum, och man brukar kategorisera med hjälp av fyra termer: se neutral standard, regional standard, utjämnad dialekt, genium dialekt” (Sundgren 2007: 346).

Regional standard: ”varietet som av talarna oftast anses vara standard och korrekt språk, men som avviker från neutral standard och därför visar vilken region man kommer ifrån. Inom svenskan brukar man räkna med följande regionala standardvarieteter: sydsvenska, västsvenska (med Göteborg som centrum), norrländska, finlandssvenska (Sundgren 2007: 344).

Standardnära göteborgska: ’regional dialekt i form av en bildad nutidsgöteborgska’ (min egen definition av begreppet).

Hyperkorrektio: ”överanvändning av ett korrektionsmönster. När man säger *röda* istället för *röa* gör man en korrektio (anpassning till standardspråket). När man i analogi med detta säger *blåda* istället för *blåa* gör man hyperkorrektio” (Sundgren 2007: 339-340, kursiv stil i originalet).

Ackommodation: ”Ömsesidig påverkan och anpassning i talsituationen” (Andersson 2004: 59).

Konvergera: ”Man närmar sitt eget beteende till kommunikationspartners och visar på så sätt sitt gillande” (Einarsson 2004: 43).

Divergera: En typ av anpassning där ”man fjärmar sitt eget beteende från sin kommunikationspartners och visar på så sätt ogillande” (Einarsson 2004: 43).

Enligt Pamp (1978) sprider sig språkförändringar likt begreppet ’mode’, bortsett från att den ekonomiska aspekten i sammanhanget inte har någon direkt inverkan på spridningen. Att följa det senaste modet inom t.ex. kläd- eller bilindustrin kan kräva stora summor pengar men att följa språkutvecklingen med dess nymodigheter kostar inte på samma sätt som övriga modebehov kan göra. Statusbegreppet är trots allt av stor betydelse för spridning av språkförändringar, eftersom man inte tar efter ord eller uttryck ifrån personer man tycker illa om, vilket innebär att förändringar inom språket oftast sprids ifrån högstatusområden och ifrån personer som besitter makt av något slag. Förändringar i språket sprider sig heterogent i samhället, precis som andra kulturella moderniteter, vilket i sin tur sker via centra som huvudstäder och tätorter till andra centra som närliggande landsbygd osv. Pamp menar på att spridningen förr eller senare stannas upp och då oftast på grund av dålig, eller frånvaro av, kommunikation då invånarna av naturliga skäl inte kan ta till sig språkförändringen. Samtidigt kan anledningen till att en spridning hejdas ha sin grund i en ovilja till förändring hos invånarna (Pamp 1978: 12-13).

Det är en del av en individs kvalitativa identitet att välja om hon vill använda sig av mer eller mindre dialektalt språkbruk utifrån sin livssituation, enligt Grönberg (2004: 13), och jag betraktar språkliga val på samma sätt. Denna tolkning går i allra högsta grad att applicera på ungdomarna i Öckerö kommun då de upplever en bred variation av språkbruk i sin omgivning och Grönbergs tolkning blir en utgångspunkt för min undersökning.

Livsstil och livsstilsanalys

Livsstil har studerats av många forskare utifrån olika referensramar. Majoriteten av undersökningarna har sin grund i hierarkiska socioekonomiska aspekter som social tillhörighet, geografiskt ursprung, inkomst, klass, socialgrupp, socioekonomisk status eller livsform. Enligt Grönberg (2004) finns det en stark koppling mellan variation i språkbruk och sociala strukturer. Hon utgår i första hand från social identifikation och socialgrupptillhörighet och hur dessa står i relation till livsstilsval. Inom sociolingvistik forskning ingår och används fler

faktorer som ålder, kön, etnicitet eller nätverk som sociala variabler vid sidan av social tillhörighet (Grönberg 2004: 35). Eftersom ungdomar inte kan kategoriseras efter alla dessa premisser skulle det kunna bli föräldrarna som får fungera som utgångspunkt i sammanhanget, vilket försvårar min undersökning, då ungdomarna ofta är dåligt insatta i sina föräldrars situation och bakgrund. Det kan också vara ett känsligt ämne att diskutera känsliga frågor att ta upp i en intervju med ungdomar, vilket är ytterligare en anledning till att jag valt bort socioekonomisk status som en bas i min undersökning.

Jag tror att det finns andra faktorer som påverkar ungdomars dialektala användning i högre grad än de socioekonomiska och hierarkiska grunder som redan är undersökta av många språkforskare med sociolingvistisk inriktning. Istället väljer jag att utgå från faktorer som berör gymnasieungdomarna i form av: fritid, umgänge, framtidsplaner, sociala förhållanden, geografisk mobilitet och dialektattityd. Genom dessa faktorer försöker jag att beskriva ungdomarnas sociala identitet ur ett ”nytt” perspektiv. Min strävan är att undersöka och analysera dessa mekanismer ingående, och jag hoppas därmed kunna bidra till att kunna utveckla livsstilsanalysen gällande variation i språkbruk och sociala faktorer.

I Grönberg (2004), är ett av syftena att undersöka livsstilsanalysen ur ett vidare perspektiv för att se om denna kan utvecklas till en ny dimension. Grönberg utgår i sin tolkning av begreppet ’livsstilsanalys’ från faktorer som klädstil, musiksmak, musikvanor, kafévanor, idrottsengagemang, andra fritidsintressen, attityder till hemorten, uppväxtort, orientering mot Göteborg eller andra orter, geografisk mobilitet på fritiden, planer för val av yrke eller fortsatta studier samt framtidsdrömmar (Grönberg 2004: 35-36).

Likt Grönberg (2004) anser jag att den primära orsaken till språklig variation hos ungdomar har sin grund i sociala faktorer som social identifikation och grupptillhörighet. Min uppfattning är dock att vissa av hennes faktorer kan ha mindre vikt i sammanhanget, vilket är anledningen till att dessa inte ingår i min undersökning. Här får istället några utvalda och andra tillagda faktorer större fokus, och de är fritid, umgänge, framtidsplaner, sociala förhållanden, geografisk mobilitet och dialektattityder.

En ytterligare aspekt i min uppsats, som skiljer sig från tidigare forskning inom ämnet, är att undersökningen gäller människor på en ö. Det innebär att ungdomarna lever mer isolerat än de flesta andra, då den enda förbindelsen mellan öarna och fastlandet är via båt eller färja. Det har aldrig funnits någon fast förbindelse från öarna till fastlandet, vilket

gör att öborna generellt sett levt och lever under relativt unika förhållanden. Röstning om huruvida man ska genomföra ett brobygge eller inte har genomförts i två omgångar under det senaste decenniet. Resultatet har i båda fallen inneburit ett nej.

Det finns mycket lite tidigare språkvetenskaplig forskning om en geografisk plats av detta slag. Enstaka studier finns dock som Brit Mæhlums avhandling om Svalbard (1992). Mæhlums studie skiljer sig dock något från min, eftersom det inte finns någon fast befolkning på Svalbard och att alla invånare bor där under en begränsad tid om högst ett antal år.

Miljö

I tidigare undersökningar, som till exempel i Västsverigeprojektet (Nilsson & Svahn und. arb.), finns det tendenser till att göteborgska drag sprider sig genom utflyttning från Göteborg till stadens omnejd. En ytterligare faktor som påverkar spridningen av göteborgskan är förbättrad kommunikation till och från kranskommunerna, vilket bidrar till att allt fler individer därifrån söker sig till Göteborg i olika syften som arbete, fritid, kultur- och nöjesliv osv. (Grönberg 2004: 25).

Gymnasieåldern

Den period i livet då människor är som allra mest talspråkliga och samtidigt lokalpräglade är under tonåren. Detta har ett stort antal sociolingvistiska undersökningar visat, där åldern ingått som en grundläggande utgångspunkt. Det har dessutom visat sig i ett flertal undersökningar att denna talspråkliga och lokalpräglade språkform kulminerar vid 15-års ålder och avtar i senare delen av tonåren, då en anpassning inför vuxenlivet börjar ta form (Grönberg 2004: 18-19). Då språkbrukspåverkan och dialektutjämning är intressanta och viktiga aspekter för min uppsats, anser jag att just gymnasieelever är en bra utgångspunkt för min undersökning med tanke på deras ålder.

Bohuslänska

Kvillerud (1999) skriver att dialektutvecklingen i Bohuslän har varit som mest djupgående under det senaste seklet och att man tydligt kan se en dialektförsvagning i Bohuslän. Han menar att det troligtvis finns

skilda anledningar till förändring i inlandet jämfört med kustområdena. Anledningen till att dialekten bevarats väl vid kustområdena är dels p.g.a. att kustborna haft som mål att skydda sina språkliga traditioner, dels att de markerat en distans till alla sommargäster via sitt språkbruk (Kvillerud 1999: 82-83).

Öckerö kommun ingår i Bohuslän och ligger i den södra delen. Enligt Björseth (1946) kan bohuslänskan delas upp i två olika delar, en sydlig och en nordlig. Den sydbohuslänska delen är en blandning av sydsvenska (danska), norska och götiska drag, där grunden i första hand tycks vara götiska ”en sammanfattande benämning på de götiska dialekterna, götamålen” (SAOB [www]). Det är dragen söderifrån som präglar sydbohuslänskan och skiljer den från götiska dialekter och riksspråket, som t.ex. klusilförmjukningen av *p*, *t*, *k* som blir till *b*, *d*, *g* och förskjutningen av *g* till *j* eller *w*.

Liksom Åberg (1998) har jag valt ut de viktigaste bohuslänska dialektdragen, enligt Björseth (1946), att använda som underlag för den språkliga analysen. Ytterligare några tillägg av sydbohuslänska drag har gjorts då jag anser dessa vara relevanta för min undersökning eftersom dessa drag i viss utsträckning används av informanterna. Nedan finns en sammanställning av dragen, och de flesta exemplen kommer från Kvillerud (1999) och Björseth (1946).

1. Förmjukning av eftervokaliskt *p* > *b*. Exempel: *gaba* ”gapa”, *robar* ”ropar”.
2. Förmjukning av eftervokaliskt *t* > *d*. Exempel: *båd* ”båt”, *eder* ”äter”.
3. Förmjukning av eftervokaliskt *k* > *g*. Exempel: *försöga* ”försöka”.
4. Förmjukning av *g* > *j* efter främre vokal. Exempel: *vej* ”väg”.
5. Förmjukning av *g* > *w* efter bakre vokal. Exempel: *lawwar* ”lagar”.
6. Bortfall av *g* i vissa ord. Exempel: *dââr* ”dagar”.
7. Bortfall av *d* (fornsvenskt *ð*) efter vokal. Exempel: *râ* ”rad”, *râer* ”rader”.
8. Bortfall av andra konsonanter i flerstaviga ord. Exempel: *vâân* ”vatten”, *mââna* ”månad”.
9. Förmjukning av *g* > *w* i *sv* och *i* ord som förr började med *hv*. Exempel: *sjwart* ”svart”, *wid* ”vit”.
10. Sk och skj med s+k-uttal i stället för sje-ljud. Exempel: *skär* [skɛ:r] ”skär” [hæ:r], *skina* ”skina”, *skyda* ”skjuta”.
11. Sje-ljud > tje-ljud. Exempel: *kantje* [-ɛ-] ”kanske” [-ɕ-] eller [-h-], *generatjon* ”generation”.
12. Kort vokal åtföljs av kort konsonant och blir kortstavigt. Exempel: *sad* ”satt”.

13. Långt *ä* > *e*. Exempel: *kne* ”knä”.
14. Kort *i* > *e*. Exempel: *fesk* ”fisk”.
15. Kort *y* > *ö*. Exempel: *lökta* ”lykta”, *töcka* ”tycka”, *bögga* ”bygga”, *brögga* ”brygga”.
16. Kort *o* > *ö*: *kölja* ”kolja”, *pöjk* ”pojke”.
17. Kort *a* > *å*: *fårsan* ”farsan”, *vårt* ”vart (varit)”, *måckel* ”makrill”.
18. Långt *a* > *å*: stäng *åå* ”stäng av”.
19. Kort *u* > *å*: *dåmt* ”dumt”.

Göteborgska

Det finns några språkliga drag som är gemensamma för bohuslänskan och göteborgskan, vilket faller sig naturligt med tanke på att Västergötland, där Göteborg är beläget, gränsar till Bohuslän. Dessa språkliga drag är t.ex. kort *i* > *e*, *y/o* > *ö* och även dialektala ord som *änna* och *la*. Det gäller även drag som frikativt långt *i* och *y* (Nilsson & Svahn und. arb.).

Bertil Björseth (1946) skiljer mellan Göteborgsdialekten och Göteborgs lokala riksspråk. Han beskriver typiska Göteborgsdialektala drag såsom *å*-haltigt långt *a*, *ö*-haltigt kort *u* och *u*-haltigt långt *ö*. Typiskt för Göteborgs lokala riksspråk är t.ex. långt göteborgskt *u*. Nedan finns de göteborgska drag jag valt att använda med i min undersökning.

1. Långt *i*: standardnära göteborgska: [fi:n], ungdomsgöteborgska: [fizn].
2. Långt *y*: standardnära göteborgska: [ty:dlig], ungdomsgöteborgska: [tyzdlig].
3. Kort *u*: standardnära göteborgska: [øp:na] ”öppna fönstret, ta av dej mössan”, ungdomsgöteborgska: [øp:na] ”uppna funstret, ta av dej mussan”.
4. Kort. *u* > ”spetsigt u-ljud” (likt norskt kort *u*): *g(y/u)bbarna* [gY-] ”gubbarna” [gø-].
5. Långt *ä* före *r*: standardnära göteborgska: [lɛ:sa], ungdomsgöteborgska: [læ:sa].
6. Långt *ö*: standardnära göteborgska: [ø:ga], ungdomsgöteborgska: [œ:ga].
7. Kort *ö* > *u*: *furra* ”förra”, *burja* ”börja”, *Uckerö* ”Öckerö”.

8. Sje-ljud: standardnära göteborgska: [ʂ] ”fors-ljudet” eller [h] ”vanligt mörkt sje-ljud”, ungdomsgöteborgska: [h] ”vanligt mörkt sje-ljud” eller [hx] ”raspiget mörkt sje-ljud”.

Sje-ljudet kan vara av vikt att uppmärksamma lite mer eftersom det har en något annorlunda utgångspunkt jämfört med många av de övriga dialektdragen. Detta varierar nämligen mycket över landet, och bara i Göteborg har det funnits fem eller möjligen fler varianter som: ett s-uttal, en ljus och tre olika mörka, med en innebörd av skild social laddning (Grönberg 2005: 18).

Ö-målet och göteborgskan är två närbesläktade dialekter med många lika språkliga drag som är svåra att skilja på. Det är ibland svårt att avgöra vilket av de två ovan nämnda ursprung som draget härstammar från, men jag utgår från att om Öckeröungdomar använder de traditionella drag som finns på listan över bohuslänska, så är det för att de har lärt sig dem av äldre ö-målstalare. Om de använder drag som jag valt att kalla ungdomsgöteborgska så beror det på påverkan från unga göteborgare.

Tidigare forskning

I detta kapitel presenterar jag utvald forskning, som jag anser vara särskilt relevant för min uppsats.

Tidigare forskning som är inriktad på en fonologisk nivå är t.ex. Västsverigeprojektet (Nilsson & Svahn und. arb.) och Svahn (2007). Svahns slutsats är att ungdomar i Skaraborg har en utpräglad dialekt och att det framför allt är pojkarna på de praktiska programmen i gymnasieskolan som är mest dialektala. I sin slutsats lyfter hon fram pojkarnas framtidsplaner gällande var de ska bosätta sig och då framkommer det att flera av dessa ungdomar inte vill flytta från hemorten eller åtminstone inte längre bort än där deras gymnasieskola ligger (Svahn 2007: 359).

En annan forskare som undersökt detta ämne ur ett liknande perspektiv är Gunnstein Akselberg (1995). Hans avhandling bygger på ungdomar och deras dialektanvändning med utgångspunkt i det labovska-milroyska paradigmet och sociolingvistikens ramverk. Ramverket inom den labovska sociolingvistikens och det milroyska paradigmet utgår från sociala makrofaktorer som social klass, yrke, intäkter, ålder, kön och region (Akselberg 1995: 62). Akselberg vill göra en förändring av det labov-milroyska paradigmet och lägga stor vikt vid att få fram huruvida informanten förstår sin omvärld, om informanterna gör det medvetet eller omedvetet, eftersom dessa aspekter påverkar forskning och resultat gällande språket och dess förändringar (Ibid: 65). Detta kopplas dels till språkliga variabler, dels till sociala faktorer och hur dessa två aspekter samverkar och måste därför undersökas i samförstånd med varandra. Akselbergs huvudhypotes är att ”den uformelle daglegtaalen i ein kvardagsleg sosial kontekst blir styrt av korleis vi konstituerer kvardagsverda vår” (Ibid: 66). Han kommer fram till att det är ”dei sosiale bakgrunnsvariablane som sterkest samsvarar med den språklege variasjonen, men relasjonene som relaterer felt, er og rimelig sterke” (Ibid: 419).

Ytterligare en forskare som jag utnyttjar för in undersökning är Unn Røyneland, som undersökt ungdomar och dialektutveckling i Norge. Syftet med hennes avhandling är att undersöka finna ett mer direkt sammanhang i var enskilda individer placeras i bilden mellan sociala och språkliga variabler. Fokus blir att utforska ett system av relationer som existerar mellan de språkliga och sociala variablerna samt individerna (Røyneland 2005: 421). Hon uttrycker sig på följande sätt:

Eit grunnleggjande utgangspunkt for avhandlinga er at val, bevisste eller ubevisste, aktør ønskjer å signalisere overfor omverda. [...] Le Page & Tabouret-Keller (1985) karakteriserer all språkbruk som uttrykk for individuelt motiverte "acts of identity", der val av lingvistisk kode blir sett på som ei form av identitetshandling (Ibid: 6).

Røyneland (2005) utgår bl.a. från begreppet 'dialektutjämning', vilket tolkas som en motsats till ändringar i det lingvistiska systemet och som innebär att avstånden mellan dessa istället minskas (Ibid: 39).

Ytterligare begrepp som Røyneland utgår från i sin avhandling är 'koineisering'. Detta förklaras som ett dialektkontaktsfenomen som innehåller fler viktiga karaktäristiska drag jämfört med dialektutjämning. Närmare bestämt är koineisering ett:

særtilfelle av dialektkontakt, der nye språklege varietetar oppstår som følge av kontakt mellom språkbrukarar med gjensidig forståelege varietetar (jf. Kerswill 2002b). Koineisering fører gjerne til ganske hurtige og til tider dramatiske språkendingar og har sitt opphav i store sosiale omstruktureringar (ibid: 42-43).

En av Røynelands viktigaste slutsatser är att de språkliga ändringsprocesserna främst uppstår och sker inom dialektutjämningsmodellen. Denna modell innefattar och tar upp de olika krafterna som påverkar språkändringar. Alltså finns det stor anledning att tro att ändringar i språket kan relateras till en *naturlig* utjämning istället för till en inre drivkraft i språket. Røyneland belyser även det närliggande samband som existerar mellan språkförändring och sociolingvistiska förhållanden (Ibid: 530).

Med dessa teorier och tidigare forskning, väljer jag att utgå från ungdomars sociala förhållanden som central punkt i en livsstilanalys, som ligger till grund för min undersökning.

Material och metod

Min undersökning är en kvalitativ undersökning där undersökningsmaterialet består av inspelade samtalsintervjuer med åtta elever från Öckerö gymnasieskola, fem pojkar: Melvin, Anders, Mikael, John och Edvin, och tre flickor: Jenny, Stina, och Sonja. Alla namnen i undersökningen är fingerade. Informationen fick jag fram genom att lyssna av intervjuerna vid ett flertal tillfällen. Först fokuserade jag på innehållet i intervjuerna som samtidigt skrevs ner, därefter fokuserade jag på och lyssnade efter språkligt innehåll som var av intresse för min undersökning. Intervjuernas längd varierade mellan 25 och 45 minuter per person.

Enligt Trost (2010) ska man undvika att intervjua flera informanter samtidigt, eftersom det finns flera nackdelar med en gruppintervju. Konsekvenser av en sådan intervjuform kan t.ex. innebära att de tystlåtna informanterna inte hörs särskilt mycket i intervjun medan de som är pratsamma gärna tar över. Om man som intervjuare tystar ner de som talar mycket skapas det lätt en spänd stämning under intervjun med en dålig atmosfär. Ofta framkallas ett grupp beteende eller en gruppprocess med social styrning i en gruppintervju, där tankar, idéer och beteenden som egentligen ingen av informanterna direkt står för hamnar i fokus p.g.a. gruppen (Trost 2010: 67). Med detta i åtanke valde jag att genomföra intervjuerna med två av informanterna tillsammans åt gången, för att det skulle kännas tryggare för informanterna då de inte behövde sitta ensamma med mig. För att undvika att en intervju upplevs som ett förhör för informanten rekommenderar Trost (2010), en intervju i form av ett samtal där den som intervjuar är med och vägleder samtalet (Trost 2010: 55-56). För att det skulle kännas så naturligt som möjligt för ungdomarna och bli ett samtal istället för en utfrågning eller ett förhör valde jag att genomföra intervjuerna enligt Trosts rekommendationer. Jag tror att resultatet på detta vis blir utförligare och ger ett spontanare svarsunderlag från intervjuerna och därmed ett så rättvisande underlag som möjligt utan grupptryck osv.

Intervjuerna byggdes i stor utsträckning upp som ett samtal med informanterna där jag med utgångspunkt i en intervjuguide (se bilaga 1 nedan) ledde in diskussionen på olika spår som var av betydelse för undersökningen. Alla informanter är födda och uppvuxna i Öckerö kommun. Deras mor, far eller båda föräldrarna har sitt ursprung i kommunen sedan minst tre generationer. Urvalet av informanter gjordes via informationsbrev med en förfrågan om att få genomföra ett samtal

med dem, till de klasser som vid tillfället var på skolan. Ett par klasser befann sig ombord på T/S Gunilla och ett flertal hade praktik på andra håll. Eftersom relativt få av eleverna som går på skolan uppfyller kraven om att de ska ha minst en utav sina föräldrar med minst tre generationer bakåt i tiden, boende på öarna, var jag tacksam för alla positiva svar jag fick. Eftersom mitt syfte inte är att undersöka skillnader mellan könen, anser jag att en jämvikt mellan pojkar och flickor i undersökningsmaterialet är av mindre betydelse i sammanhanget. Istället blev de första åtta eleverna som svarade att de ville delta i undersökningen de informanter som ingår som underlag.

Jag gör ingen grundlig dialektanalys i min undersökning utan väljer istället att ta upp vissa typiska uttryck från både sydbohuslänskan och göteborgskan. Fokus i undersökningen ligger istället på den innehållsliga analysen. Min förhoppning är att de två analyserna tillsammans ska uppfylla en bra grund för att kunna nå en helhet i undersökningen och resultatet.

Metoddiskussion

Jag har valt att utgå från kvalitativa samtalsintervjuer i min undersökning trots att det finns både för- och nackdelar med en sådan metod. Jag instämmer med Esaiasson et al. (2007: 266) i att en personlig intervju är det bästa hjälpmedlet för att på ett effektivt sätt kunna behandla språksvårigheter och undvika missförstånd hos dem som svarar. En annan aspekt av samtalsintervjuer som Esaiasson tar upp är *intervjuareffekter* där det finns risk att intervjuaren medvetet påverkar den tillfrågade, vilket betraktas som fusk och tjänstefel och troligen i själva verket är en mindre problematik. Den som intervjuas kan också anpassa sig efter frågorna och intervjuaren, och detta är något som är svårt att komma åt. En ytterligare aspekt är att intervjuaren omedvetet påverkar personen som den samtalar med, vilket kan tänkas vara den mest troliga formen av intervjuareffekt. Den omedvetna manövreringen från intervjuarens sida kan t.ex. innefatta gester, uttal och mimik. I en samtalsintervju har man som intervjuare kontroll över situationen och märker snart om svaren från svarspersonen bedöms vara seriösa eller inte, vilket ju säger sig självt är av stor fördel i sammanhanget. Trots att intervjuareffekter kan innebära vissa nackdelar för undersökningen är

det samtalsintervjuer som Esaiasson i slutändan starkast rekommenderar som metod (Esaiasson et al. 2007: 265-267).

Jag var införstådd med den eventuella problematiken med samtalsintervjuer redan innan jag började arbeta med uppsatsen. Förhoppningsvis har min medvetenhet varit ett hjälpmedel till att i viss utsträckning motverka och undvika en del av intervjuareffekterna som Esaiasson et al. tar upp. Jag är medveten om att någon form av påverkan ändå sannolikt skett vid samtalen

Det finns två faktorer som jag inte låter ingå i min undersökning: kön och gymnasieprogram. Det skulle ta mer tid att undersöka dessa aspekter grundligt än vad som ryms inom ramen för uppsatsen. Jag har även få informanter vad gäller spridningen på kön och program, vilket medfört att jag valt att inte använda dessa variabler i min undersökning. I framtida forskning skulle det däremot vara ytterst intressant att undersöka även kön och gymnasieprogram som två ytterligare variabler, för att försöka klargöra hur dessa faktorer kan påverka ungdomars språk.

Resultatredovisning

Innehåll

Nedan finns en sammanfattning av intervjuvaren där jag utgår från följande faktorer: gymnasieprogram, fritid, umgänge, framtidsplaner, sociala bakgrundsvariabler, geografisk mobilitet och dialektattityd hos informanterna. Samtliga informanter har alltså fingerade namn.

Melvin

Melvin umgås dels med vänner som är inflyttade från Göteborg med omnejd till Öckerö kommun, dels med några vänner som ursprungligen kommer från öarna. De flesta av hans klasskamrater kommer från Göteborgsregionen, och han umgås med dem både i skolan och på fritiden. Bortsett från vänner och klasskamrater träffar han en del andra ungdomar från Göteborg minst en gång i veckan då han sjunger i är körsång.

Under intervjun beskriver Melvin hur han anpassar sitt språk beroende på tillfälle och den sociala situation som han befinner sig i. Enligt honom själv gör han detta för att underlätta möten med andra människor och för att en konversation ska fungera så smidigt som möjligt. Det är även för att slippa kommentarer om ö-dialekten från andra personer som inte kommer från öarna och gärna uppmärksammar denna.

Ett mål som Melvin har är att plugga på Göteborg universitet eller i en annan storstad efter studenten. Han vill bo utomlands i något varmt land under en period i livet, innan det är dags att skaffa familj, eftersom han då anser att det är ytterst troligt att han flyttar tillbaka till Öckerö kommun.

Melvin är medveten om att ö-målet mer och mer försvinner även hos de lokala ö-borna i kommunen. Det tror han sker p.g.a. att allt fler flyttar från Göteborgsregionen till öarna och att språket därmed blandas upp, vilket innebär att dialektanvändningen minskas. Samtidigt går de äldsta lokala gubbarna och gummorna, som talar mest utpräglad dialekt, bort, vilket är ytterligare en anledning till att ö-dialekten försvinner allt mer.

Jenny

Jenny umgås i stort sett enbart med vänner och familj från Öckerö kommun och hennes pojkvän kommer från samma ö som hon själv gör. Under skoldagen umgås Jenny med klasskamrater där majoriteten av dem kommer från Göteborgstrakten. På fritiden är det främst springa och sköta om hunden som är hennes stora intressen vid sidan av kompisar som är från öarna. Det innebär att informanten inte har någon naturlig direktkontakt med Göteborg eller människor från andra ställen än öarna utöver klasskamraterna. I stort sett alla av hennes ö-vänner går gymnasiet i Göteborg.

Jenny är väldigt hemkär och trivs otroligt bra ute på öarna där hon med allra största sannolikhet kommer att tillbringa framtiden. Det finns ett behov av att bo någon annanstans en kort period i livet, detta mest för att pröva på det och inte behöva ångra något som hon inte gjort.

Jenny talar mer dialekt när hon pratar med ”morfar”, eftersom det blir mer naturligt då han har ett mycket dialektalt språkbruk. Hon tycker det är mysigt med ö-mål och dialekt överhuvudtaget. Om hon kommer prata mer eller mindre dialekt i framtiden tror Jenny beror på vad hon väljer att göra. Jobbar hon ute på öarna, blir det förmodligen mer. När morfar och de gamla går bort anser hon risken vara stor att dialekten försvinner.

Anders

Stora delar av Anders fritid går till att umgås med vänner, som även de är uppvuxna och bosatta i Öckerö kommun. I stort sett alla av Anders vänner är från öarna och han talar betydligt mer ö-dialekt med dem än vad han gör i skolan med klasskamraterna. Detta gör han eftersom han tycker det blir smidigast att anpassa språket efter situationen. Anders menar att han ständigt gör detta för att underlätta tillvaron. Han märker en tydlig skillnad i sin språkanvändning sedan gymnasiestarten. På högstadiet, då alla var från Öckerö kommun, var språket betydligt mer ö-målspräglad. Flickvännen bor i Göteborg, men även hon är född och uppvuxen på öarna. De flesta av Anders ö-vänner går gymnasiet i Göteborg.

Anders anser också att det finns ett tydligt underliggande samband mellan hur hans dialektanvändning i framtiden kommer utvecklas beroende på vad som kommer ske och i vilka kretsar som han kommer att tillbringa största delen av sin tid. Ett alternativt arbete för honom i framtiden är att bli fiskare, och om så blir fallet tror Anders att han kommer bli mer dialekttalande framöver.

Stina

På fritiden är det mest umgänge med vänner som gäller för Stina, dels vänner från öarna, dels från Fiskebäck i västra Göteborg och Donsö i Göteborgs norra skärgård. Trots att flera av vännerna kommer från Öckerö kommun går i stort sett alla av dem i skola i Göteborg. Hennes pojkvän kommer från Bollebygd, där han också är född och uppvuxen.

Stina är uppvuxen och bosatt på Rörö och enligt henne är befolkningen på ön mer konservativ i sin språkanvändning jämfört med människor på flera av de större öarna. Gällande hennes eget språk påpekar Stina hur detta påverkas av och anpassas efter vem hon talar med.

Direkt efter gymnasiet planerar Stina att läsa vidare till sjuksköterska vid Göteborgs universitet. Längre fram, när hon skaffar familj och barn, vill hon absolut bo i Öckerö kommun.

Mikael

Inom det praktiska programmet som Mikael går kommer majoriteten av eleverna från Öckerö kommun, vilket innebär att han i stort sett enbart genomfört sin skolgång tillsammans med öbor. Vännerna på fritiden är dels från Öckerö kommun, dels från Donsö och Fiskebäck. Allra mest tid spenderar Mikael med sin bror och till viss del med hela familjen. På både mammans och pappans sida är familjen ö-orienterad sedan långt tillbaka i tiden.

Planerna efter gymnasiet är att ta över fisket och fiskebåten efter sin far, vilket medför att Mikaelns framtid finns i Öckerö kommun. Han vill absolut inte bo någon annanstans, och hans inställning till människor som kommer från andra platser än öarna är över lag negativ. När Mikael träffar sommargäster och tvingas tala med dem, överdriver han sin dialekt och talar ännu mer ö-mål än i vanliga fall för att markera att han kommer från öarna och för att de inte ska förstå honom.

Förmodligen måste han läsa vissa kurser vid Göteborgs universitet för att bli behörig skeppare på fiskebåten, vilket han anser vara en tråkig och jobbig period som bara måste klaras av för att sedan få tillbringa all tid på öarna. Mikael åker enbart till Göteborg om han verkligen måste.

John

John går på ett praktiskt gymnasieprogram där en stor del av klasskamraterna är från Öckerö kommun. På sin fritid umgås han i stort sett endast med ungdomar från öarna och en del med sin familj som bor

på Knippla. Detta är en ö som ligger norr om Öckerö, dit man måste ta ytterligare en färjetur. John anser att invånarna på Knippla generellt sett är mer dialektala i sitt språkbruk än vad de är som bor på de större öarna i kommunen.

Det är väldigt sällan som John är i Göteborg och han åker i stort sett enbart dit för att uträtta ärenden som att handla saker som inte finns på öarna eller för att gå på bio. Det betyder att han vid väldigt få tillfällen träffar människor som kommer från andra ställen än öarna. De som inte är öbor är inte särskilt populära i Johns ögon.

Efter gymnasiet vill han läsa maskinbefälsutbildningen vid Göteborgs universitet för att kunna arbeta på stora fartyg och komma ut och se världen. Samtidigt vill han ha en lägenhet vid havet i Göteborgsområdet för att bo i under de perioder han är i land då han arbetar som sjöman. Han är dock helt klar över att han ska flytta tillbaka till Knippla när det är dags att bilda familj.

Edvin

På fritiden går den mesta av Edvins tid till att umgås med vänner och de allra flesta av dem kommer från Öckerö kommun, samtidigt som han umgås en del med sin familj. I skolan kommer majoriteten av klasskamraterna från Göteborgstrakten men dessa umgås han inte med särskilt ofta på sin fritid.

Edvin vill hellre jobba än att plugga vidare efter gymnasiet och kan tänka sig göra detta i Göteborg en period, men han vill flytta tillbaka till Öckerö kommun efteråt p.g.a. att han trivs gott och känner trygghet. Här vill han bo när han skaffar familj i framtiden. Edvin skulle också vilja pröva på att bo utomlands under en period, i något varmt land.

Göteborgsbesök sker ungefär två till tre gånger i månaden, då det t.ex. är dags att inhandla kläder eller att gå på bio. Edvin har dålig geografisk kunskap om Göteborg och svårt att orientera sig i staden men har heller ingen ambition av att göra det eftersom han vill vara på Hönö. Ö-dialekten försvinner allt mer enligt Edvin, vilket han anser är en nackdel.

Sonja

Sonja går ett teoretiskt gymnasieprogram, där en stor majoritet av klasskamraterna är från Göteborgsområdet. På fritiden går största delen av tiden åt till att umgås med vänner som är från Öckerö kommun men till viss del även med klasskamraterna.

I framtiden är planen att läsa vidare på Göteborgs universitet, helst till arkitekt. Det är även viktigt för Sonja att få bo i en stad under en period i livet och då allra helst i Göteborg. Det är högt prioriterat att bo utomlands och att resa efter gymnasiet. När det är dags för familjeliv vill Sonja flytta tillbaka till Öckerö kommun, eftersom denna plats innebär en stor trygghet för henne.

Hon besöker Göteborg ungefär två till tre gånger i månaden, främst för att handla kläder, se hockeymatcher och gå på bio. Sonja känner sig hemma i Göteborg och trivs väldigt bra i staden.

Språk

Jag har i likhet med Grönberg (2004: 117) valt att göra en *skattning* av informanternas språkanvändning av göteborgskan och bohuslänskan. Det innebär att jag genomfört en mer övergripande undersökning av deras språkbruk. Fokus ligger främst på att iaktta och undersöka vissa utmärkande drag i ungdomarnas språkanvändning. Dessa är valda utifrån min egen erfarenhet av göteborgska och bohuslänska efter att ha vuxit upp och bott i Öckerö kommun i cirka 18 år och därefter bott i Göteborg i cirka 10 år. Nedan redovisas de språkdrag som jag funnit i undersökningen.

Satsmelodin är utmärkande i de flesta intervjuerna men denna är för avancerad för mig att undersöka närmare och skulle snarare höra hemma i en uppsats inom ämnet fonetik.

Melvin

Det finns få spår av sydbohuslänsk dialekt i Melvins språk. Istället har göteborgskan ett stort övertag i hans språkanvändning, i kombination med en del standardsvenska. Det utmärkande dialektala draget han har är *sje*-ljud > *tje*-ljud och exempel på sådana är *motivati~~j~~on* ”motivation”, *generati~~j~~on* ”generation”, *kantje* ”kanske”, *tj~~o~~nalist* ”journalist” och *tjillnad* ”skillnad”.

Jenny

Jenny använder en del ö-dialektala uttryck och ord i sitt språk. De sydbohuslänska dragen kommer ganska tydligt fram emellanåt som bortfall av *d* och *g*, *dâ~~a~~r* ”dagar”, och *sje*-ljud > *tje*-ljud: *mitj~~o~~nskyrkan* ”missionskyrkan”, *kantje* ”kanske”. Det är trots allt göteborgskan som genomsyrar hennes tal och språkanvändning, men samtidigt går det att

höra viss anknytning till standardsvenskan i hennes språkbruk. Göteborgska språkdrag som förekommer i hennes tal är exempelvis kort $u >$ ”spetsigt u-ljud” : g(y/u)bbarna ”gubbarna”, k(y/u)nder ”kunder” och kort $ö > u$: furra ”förra”, burja ”börja” och Uckerö ”Öckerö”.

Anders

Intrycket av Anders är att göteborgskan har stort inflytande i hans tal med exempel som långt ö-ljud, kör ”kör”, Hönö ”Hönö”, bröder ”bröder” och kort u-ljud: slutta ”slutade”. Det förekommer trots allt en del inslag och drag av sydbohuslänsk dialekt som bortfall av *d* och *g* *dâân* ”dagen”, bortfall av bestämd artikel (fotbolls)*plâân* ”planen”, *högvaan/lågvaan*, *vâân* ”vatten” och, kort vokal som åtföljs av kort konsonant och får ett kortstavigt uttal: *minutter* ”minuter”. Intrycket jag får av Anders språkbruk är att det präglas av ett starkt göteborgskt inflytande.

Stina

Stina talar en relativt utpräglad göteborgsdialekt. Några exempel på dessa drag är kort u-ljud: fudd ”född”, furra ”förra” och långt i-ljud: li(z)ten ”liten”, mi(z)cke ”mycket”. Det förekommer också vissa sydbohuslänska drag i hennes språkanvändning, som till exempel bortfall av *d* och *g*: *dâân* ”dagen” och *sje*-ljud $>$ *tje*-ljud: *generatjon* ”generation” och *kantje* ”kanske”.

Mikael

Mikael är mycket ö-dialektal i sin språkanvändning. Genomgående hörs både ord och uttalsvarianter av sydbohuslänska som färgar hans språk på ett tydligt och utmärkande sätt. Typiska dialektala drag som förekommer när han talar är t.ex.: $t > d$: *eder* ”äter”, *sedda* ”sitta”, *båd* ”båt”, *ude* ”ute”, *ved* ”vet”, ser *ud* ”ser ut”, *tjödär* ”tjatar” och kort $o > ô$: *stölpskött* ”stolpskott”, *körv* ”korv”, *lössä* ”lossa”, *tölv tia* ”tolv tiden”, *sköj* ”skoj”, *fölk* ”folk” samt $sk/skj > ej$ *sje*-ljud: *skedden* ”skiten”.

John

En mängd dialektala drag förekommer ofta i Johns språkbruk och dessa präglar starkt hans talspråk. Vissa inslag av göteborgska förekommer emellanåt, men de är relativt få. Det är många och varierande

sydbohuslänska drag som ingår i hans språk och jag skulle definiera honom som starkt dialektal. Några typiska exempel på drag i hans språkbruk är: *e* > *i*: *feska* ”fiska”, *vesst* ”visst”, *vell* ”vill”, *t* > *d*: *lada* ”lata”, *ude* ”ute”, *liden* ”liten”, *sadd* ”satt”, *sliden* ”sliten” och bortfall av bestämd artikel: *mââna* ”månad”, *vâât* ”vattnet”.

Edvin

Både göteborgska och standardsvenska dominerar hos Edvin, och dessa drag är tydliga och ständigt återkommande i hans språk. Emellanåt förekommer några få inslag av sydbohuslänsk dialekt, och då mestadels *sje*-ljud > *tje*-ljud som till exempel *kantje* ”kanske”.

Sonja

Sonjas språkbruk är starkt influerat av Göteborgsdialekt och till viss del även standardsvenska. Trots allt förekommer det vissa inslag av ö-dialekt som till exempel bortfall: *fofbollspiaan* ”fotbollsplanen” och *sje*-ljud > *tje*-ljud: *kantje* ”kanske”. Exempel på göteborgsdialektala drag i hennes tal är: långt *i* > långt *iz*-ljud: *pi(z)nsamt* ”pinsamt” och kort *ö* > *u*: *furst* ”först”.

Analys av och diskussion om innehåll och språk i intervjuerna

Samtliga åtta informanter har mer eller mindre av både sydbohuslänska och göteborgska drag i sin språkanvändning. Det finns ett specifikt ö-målsdrag som alla de åtta ungdomarna använder, och det är *sje*-ljud > *tje*-ljud. Gällande de göteborgska dragen förekommer det en mängd varierade drag hos ungdomarna med en stor variation i fråga om hur mycket de används. Ett par av dragen går att hitta hos de flesta av dem (dock inte alla): långt i-ljud: li(z)ten ” liten” , pi(z)nsamt ”pinsamt” och kort ö > u: furst ”först”.

Det går att urskilja ett tydligt samband mellan geografisk mobilitet och framtiden i relation till informanternas språkanvändning och språkpassning. Hos dem som planerar att vistas eller bo en längre period i Göteborg går det generellt att se en mer utpräglad Göteborgsdialekt, dock i något olika stor utsträckning och med stor sannolikhet i syfte att anpassa sig efter omvärlden och situationen de förväntas hamna i. Melvin är ett exempel som ger stöd för denna slutsats. Han har som mål att plugga på Göteborgs universitet eller i en annan storstad efter studenten. Jag tror det är en anledning till att det är göteborgskan som tagit överhand i hans språkanvändning och inte ö-dialekten. Det är ytterst troligt att han p.g.a. dessa planer har ett indirekt behov av att anpassa sig till den framtida situationen.

Förutom hos Melvin kan man se liknande tendenser hos majoriteten av ungdomarna. Troligtvis är dessa informanter inställda på att själva bo i Göteborg mer öppna gentemot göteborgsdialekten och ett mer regionalt språkbruk, eftersom detta kommer bli aktuellt för dem i framtiden. Därför tar de med största sannolikhet till sig göteborgskan i större utsträckning än de som inte kan tänka sig att bo någon annanstans än i Öckerö kommun. Det är möjligt att förändringen kan ske omedvetet, men den kan också med stor sannolikhet ske medvetet och då i olika stor utsträckning, inte minst med tanke på kommentarerna från minst tre av de åtta informanterna där de påpekar att de anpassar sitt språk i olika situationer för att underlätta, t.ex. i en konversation med någon som kommer från en annan plats än vad de själva gör.

En annan sida av inställningen till framtiden där det eventuellt går att dra en slutsats, är en existerande medvetenhet hos ett par av informanterna när det gäller dialektutjämning. Även här är Melvin ett bra exempel då han är medveten om att ö-målet minskar. Detta tror han

sker p.g.a. att fler flyttar till öarna från Göteborgstrakten och andra ställen och att språket på så vis blir en blandning av olika inslag. Det i sin tur innebär att dialektanvändningen minskar. Samtidigt påpekar han att detta också beror på att de äldsta lokala gubbarna och gummorna som talar mest utpräglad dialekt, går bort. Dessa grundförutsättningar skulle kunna tyda på att det är av mindre betydelse för Melvin (och fler informanter med honom) att bevara ö-dialekten p.g.a. en tillbakaflytt till Öckerö kommun i framtiden.

Ur både en framtidsaspekt och ur aspekten geografisk mobilitet kan det vara relevant att relatera till Røynelands avhandling och en slutsats där hon bl.a. konstaterar att sociala omstruktureringar är grunden till språkändring (Røyneland 2005: 42-43).

Jag vill här även uppmärksamma Svahns (2007) slutsats om att de ungdomar som vill bo kvar på hemorten generellt sett är dialektala i sitt språkbruk. Detta stämmer väl överens med mitt undersökningsresultat. Mikael är den av ungdomarna i undersökningen som inte kan tänka sig att bo någon annanstans än i Öckerö kommun i framtiden. Slutsatsen förstärks ytterligare med tanke på att han dessutom är grovt dialektal, till och med den av ungdomarna som är mest dialektal.

Gunnstein Akselberg (1995) anser att vardagsspråket styrs av sociala kontexter och språket påverkas med andra ord av hur vi skapar vardagen genom hur vi väljer att spendera och planera den. Jag kan se ett tydligt samband mellan Akselbergs resultat och den slutsats jag kommit fram till, då han menar att de sociala bakgrundsvariablerna står i en stark relation till den språkliga variationen. Här kan man göra kopplingar till i stort sett alla informanter. Jenny är ett exempel som kan lyftas fram. På sin fritid springer hon och sköter om sin hund samt umgås med sina kompisar från öarna vilka i stort sett allihop går gymnasiet i Göteborg. Följden är att Jenny inte personligen har någon direktkontakt med Göteborg men istället en indirekt relation till göteborgskan, eftersom hon via andra människor, som vänner och klasskamrater, möter göteborgska i stor utsträckning. Jag anser att det kan vara bakomliggande faktorer till att en kombination av ö-dialekt och göteborgska genomsyrar hennes tal.

Anders är ytterligare exempel som bekräftar den hypotes som Akselberg lägger fram. Anders umgås i stort sett enbart med vänner från öarna på fritiden och har flickvän som bott i Öckerö kommun i alla år utom de allra senaste. I den språkliga analysen har jag redan konstaterat att hans språk innefattar både dialektala och standardnära göteborgska drag i någorlunda lika stor utsträckning. Det blir en naturlig följd av att hans vänner har en regelbunden kontakt med Göteborg och

göteborgskan, och detsamma gäller hans flickvän. Samtidigt har de omnämnda ungdomarna allihop levt största delen eller hela sina liv på öarna och träffat på en hel del dialekt.

Även Mikael är relevant att ta upp i sammanhanget. Han går på ett praktiskt program där majoriteten av eleverna kommer från Öckerö kommun, vilket innebär att han i stort sett enbart genomfört sin skolgång tillsammans med öbor. Vännerna på fritiden är främst från Öckerö kommun, men några kommer från Donsö och Fiskebäck. Mest tid tillbringar han med sin bror och till viss del med hela familjen. Det innebär att Mikael har väldigt liten eller i stort sett ingen kontakt alls med Göteborg och göteborgskan, vare sig på ett direkt eller indirekt sätt. Med dessa förutsättningar som utgångspunkt i den sociala tillvaron anser jag att det är ytterst rimligt att Mikael's språkanvändning är kraftigt dialektalt präglad, vilket den också är. Detta stödjer teorin att sociala bakgrundsvariabler som umgänge, fritid och familj står i stark relation till en människas språkanvändning.

Flera av de nämnda faktorerna belyser också Björseth (1946). Faktorer som han tar upp är den ökade rörligheten, sommargäströrelsen, handel och handelsförbindelser av olika slag, kyrkospråket, radions språk, skolan, språkbruk som används i officiella sammanhang och teknikens utveckling (Björseth 1946: 272-274). Den ökade rörligheten och skolan är de faktorer som ligger närmast till hands och har mest gemensamt med min undersökning. Dessa stämmer väl överens gällande påverkan på språket, och resultaten som Björseth och även jag nått är likvärdiga på dessa punkter. Jag kan trots allt se en poäng i ett par av de ytterligare faktorer som Björseth berör t.ex. handel, radion, som jag skulle vilja koppla ihop med språkbruk i officiella sammanhang och inkludera TV, media och internet i dagens samhälle, samt teknikens utveckling. Eftersom den självklart bidrar till att påverka språket då gamla och förlegade redskap byts ut mot mer moderna i takt med utvecklingen som ständigt sker. Två av Björseths faktorer som jag dock anser har mindre påverkan på ungdomarnas språkbruk i Öckerö kommun är sommargäströrelsen och kyrkospråket. Utifrån min undersökning är resultatet snarare motsatsen: sommargäster på öarna verkar leda till att dialekten förstärks och bevaras. Detta antagande stärks av att ett par av informanterna säger att de vill avskilja sig från "tjöttarna" (människor som inte är födda och uppvuxna i Öckerö kommun) hellre än något annat, och därför markerar de sin dialektala användning extra mycket i mötet med dem. Det kan med andra ord benämnas som ackommodation och då närmare bestämt divergens (se avsnittet Teoretisk ram). Røyneland (2005) lyfter likaså fram

ackommodationsteorin och identitetshandlingar som en starkt påverkande kraft i språkförändringar (Røyneland 2005: 119-120).

Två av informanterna skiljer sig mycket gentemot de andra vad gäller inställning till människor utanför Öckerö kommun, eftersom den innefattar en generellt negativ bild av ”tjötter” som en av informanterna själv uttrycker sig. Denna informant, Mikael, talar en betydligt mer utpräglad dialekt än vad majoriteten av dem gör. Det är alltså ytterst troligt att informantens inställning till människor som inte kommer från öarna kan påverka dennes kraftiga dialektanvändning. Här vill jag hänvisa till Røyneland, som bland annat säger att en människas språkval är ett sätt att signalera för omvärlden vad den har för identitet (Ibid: 421).

Med andra ord anser Røyneland att språkändringar med största sannolikhet kan relateras till en naturlig utjämning hos ungdomar snarare än en inre drivkraft i språket. Røyneland klarlägger att det finns ett närliggande samband mellan språkändring och sociolingvistiska förhållande (Ibid: 530), (som innebär förhållandet mellan samhällets påverkan på språket och dess förändring). I resultatet av min undersökning finns ytterligare bevis som stärker Røynelands teorier. Här kan man återigen relatera till Mikael, som absolut inte tänka sig att bo någon annanstans än i Öckerö kommun, och hans inställning till människor som kommer från andra ställen än öarna är helt och hållet negativ. Han är väldigt dialektal i sitt språkbruk, till och med den av ungdomarna som talar allra mest dialekt.

Vad gäller faktorn kyrkospråk hos Björseth (1946) kan en koppling göras till tre av informanterna, då dessa är mer eller mindre aktiva i kyrkan. Enligt dem talas det en hel del dialekt där, vilket motsäger hans teori om att kyrkospråket har en regionalt påverkande kraft på individer (Björseth 1946: 273). Det är dock ytterst troligt att de rådande omständigheterna på 1940-talet var sådana, och har hunnit utvecklas en del sedan dess. De övriga informanterna har ingen kontakt alls med kyrkan vilket även det går emot Björseths resonemang, eftersom kyrkan på så vis egentligen inte borde påverka ungdomarnas språk över huvud taget.

När man ser på fritid, umgänge, sociala bakgrundsvariabler, familj, vänner och klasskamrater som variabler hos informanterna i undersökningen, går det också här att urskilja ett samband mellan vilka de umgås med, både under fritid och under skoltid, i relation till deras språkanvändning. De ungdomar som i större utsträckning umgås och har sociala band till individer som kommer från Göteborgsregionen tar till sig Göteborgsdialekten mer än de ungdomar som sällan eller i stort sett

aldrig träffar andra därifrån. Akselbergs slutsats innebär också att det finns en tydlig koppling gällande ungdomars fritid och umgänge i relation till deras språkliga variation (Akselberg 1995: 419). Ser man till umgänge, familj och klasskamrater, kan det handla en form av ackommodation, men en annan än den som nämndes tidigare. Istället är det fråga om det motsatta fenomenet, nämligen konvergens. Umgänget och de sociala banden är i detta sammanhang av stor betydelse för individen, vilket gör att den vill mötas i språket, eller närmare bestämt efterlikna ett omtyckt umgänge och anpassar därför sitt tal efter detta.

Fyra av informanterna tog upp och pratade om hur de ändrar sitt språk beroende på vem de talar med. Detta gör de i första hand för att underlätta för sig när de träffar andra individer. Björseth (1946) lyfter fram ett liknande resonemang där han påpekar att en individs språk varierar beroende på vem den talar med. Med sin granne talar man ett annorlunda språk jämfört med om det är prästen eller ett barn som man talar med (Björseth 1946: 2).

De informanter som går ett teoretiskt program, som i det här fallet innebär att de flesta av klasskamraterna är från Göteborgsregionen, talar ett språk som är mer präglad av Göteborgsdialekt än de som går ett praktiskt program, vilket innebär att majoriteten av klasskamraterna är från Öckerö kommun. Det finns alltså stor anledning att tro att dialekten påverkas av informanternas sociala kontakter och hur deras tillvaro kring dessa är uppbyggd. Det jag kan konstatera är i första hand att en individs språkliga användning i en social situation påverkar andras språk. Den dialekt som har flest användare i ett visst sammanhang, åt det håll är det troligast att språkanvändningen anpassas hos de personer som medverkar i den sociala situationen. Både Akselberg (1995) och Røyneland (2005) ger stöd åt denna slutsats.

Även Thelander tas upp i Røyneland (2005) där hon bland annat skriver: ”I ein artikkel frå 1984 skriv Kristensen og Thelander at: lokale dialektar sjeldan blir påverka direkte frå standarden, men frå regionale variantar av standardtalemålet” (Røyneland 2005: 41). Enligt henne är det alltså troligare att språket färgas av regionala dialekter än av standardvarianten av språket då individen går från sin dialekt. Här är jag benägen att instämma då mina undersökningsresultat lutar åt samma håll.

Det förekommer mycket Göteborgsdialekt hos de flesta av informanterna, och en trolig anledning är förmodligen att denna ligger närmast till hands. Detta gör den dels på grund av den geografiska närheten mellan Öckerö kommun och Göteborg, vilket innebär att många arbetstillfällen finns i Göteborgstrakten, dels faller det sig relativt

naturligt att invånarna i Öckerö kommun kommer i kontakt med och träffar människor ifrån Göteborgsområdet. Detta är det inte minst med tanke på att många som bor på öarna idag har flyttat hit från Göteborg med omnejd och bidrar till att utjämna ö-dialekten. Både flick- respektive pojkvänner och övriga vänner som kommer från Göteborgstrakten samt ö-kompisar som går gymnasiet inne i Göteborg påverkar med största sannolikhet informanternas dialekt åt ett mer Göteborgspräglat håll, vilket också det i sin tur leder till en dialektutjämning hos dem. Här bekräftas Pamps (1978) resonemang om hur språkförändringar sprids. Det går att se en tydlig tendens till hur språkförändringar sprider sig likt övriga modedeforeteelser i samhället. På samma sätt sprider sig dessa via personer man tycker bra om och ser upp till (Pamp 1978: 12).

I Västsverigeprojektet (Nilsson & Svahn und. arb.) har man kommit fram till att Göteborgskan längs västkusten sprids som varieteten göteborgska snarare än vissa enskilda språkdrag. Det visade sig att många av informanterna i något olika stor utsträckning låter som om att de kommer från Göteborg. Liknande slutsatser kan dras utifrån min undersökning, där sex av åtta informanter mer eller mindre låter som de har sitt ursprung i Göteborg.

Genom min undersökning kan jag dra en slutsats som tyder på att göteborgskan till stor del sprider sig, medan ö-dialekten utjämnas allt mer. Enligt Nilsson och Svahn (ibid.) kombinerar invånare från Stenungsund- och Tjörnområdet olika delar från både traditionell bohusslänska, göteborgska, regionala varianter, standardvarianter, nya standardvarianter och urbana varianter. Detta fenomen kallar de för *kombilekt*. Det går till viss del även att urskilja en variant av kombilekt bland informanterna i min undersökning, då det finns en kombination av olika språkliga drag från bohusslänskan, göteborgskan och standardsvenskan.

Sammanfattning och avslutande diskussion

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur ungdomars sociala förhållanden och livsstilssituationer kan påverka deras dialekt och dialektanvändning, och detta görs med Öckerö kommun som geografiskt undersökningsfält. Med huvudsyfte att undersöka språkförändring hos ungdomar och få en ökad insikt i hur denna utveckling sker. För att uppnå detta mål har jag vänt mig till ungdomar som går på Öckerö gymnasieskola och har sitt ursprung och sin uppväxt i Göteborgs norra skärgård. Intervjumaterialet består av åtta informanter som har mor, far eller båda föräldrarna med ursprung i kommunen sedan minst tre generationer. Urvalet av informanter gjordes via informationsbrev med en förfrågan om att få genomföra ett samtal med dem, till de klasser som vid tillfället var på skolan. Jag har utgått från en kvalitativ undersökning i form av samtal med informanterna, två om två, där längden av samtalet har varierat från 25-45 minuter per person.

Min hypotes är att olika faktorer i fråga om sociala förhållanden påverkar de aktuella ungdomarnas språkanvändning. De faktorer som studeras är fritid, umgänge, familj, framtidsplaner, geografisk mobilitet, identifikation med öarna, dialektattityd och social grupptillhörighet.

Målet med undersökningen är att klargöra om hypotesen stämmer överens med verkligheten. De sociala faktorerna studeras ingående i uppsatsen utifrån följande frågeställning: påverkar de nämnda faktorerna de studerade ungdomarnas språk och därmed deras dialektanvändning, och i så fall på vilket sätt och varför?

Min förhoppning med den här uppsatsen är att kunna ge en bild av hur och varför språk och språkbruk kan förändras hos ungdomar. I uppsatsen behandlas förändring i ungdomsspråk ur ett dialektalt perspektiv.

En slutsats jag kan dra utifrån min undersökning är att gymnasieungdomar i Öckerö kommun i stor utsträckning anpassar sitt språkbruk efter deras planer inför framtiden, dels inför den kommande tiden efter gymnasiet, dels mer ur ett helhetsperspektiv med en vidare livsplanering i åtanke. Ungdomarnas geografiska mobilitet huruvida de tänker sig utanför kommunen i framtiden eller inte, har ett stort inflytande i frågan och i resultatet.

En omfattande majoritet av informanternas språkbruk har ett Göteborgspräglat inflytande. I likhet med resultatet från Västsverige projektet (Nilsson & Svahn und. arb.), är det den göteborgska varietet

som verkar sprida sig i betydligt större utsträckning än några enstaka varianter av göteborgska. Trots allt förekommer det vissa bohuslänska drag hos i stort sett alla av informanterna i min undersökning så viss, om än väldigt liten, dialektal språkanvändning ingår i ungdomarnas talspråk. I Nilsson och Svahns undersökning som genomförts i Stenungsund- och Tjörnområdet har man valt att kalla den nya varieteten för *Stenungsundsgöteborgska*. Gymnasieungdomarnas språkbruk i Öckerö kommun skulle med andra ord på liknande sätt kunna kallas *ö-måls göteborgska*, där vissa få inslag av dialektal användning förekommer men talet för övrigt präglas av göteborgska drag och influenser.

Trots att fokus i denna undersökning ser något annorlunda ut jämfört med Nilsson och Svahn (ibid.), kan man se vissa likheter. Nilsson och Svahn skriver om kombilekt som en ny variant av språkföreteelse hos ungdomarna i Stenungsundsområdet, som innebär att dessa har en stor blandning av språkvarianter som hämtas från regionala varianter, traditionell bohuslänska, standardvarianter, göteborgska, urbana varianter och nya standardvarianter. Utifrån undersökningens resultat i denna uppsats går det till viss del att urskilja en form av *kombilekt* även hos de studerade gymnasieungdomarna i Öckerö kommun. Dock i allt mindre utsträckning av variation hos ungdomarna jag intervjuat, där de olika språkliga ursprungena är färre.

Slutligen går det att konstatera att min hypotes till viss del stämmer, men med några undantag, eftersom ett par av de nämnda faktorerna i kapitlet Syfte och frågeställning, var av föga betydelse för ungdomarnas språk och språkförändring. Dessa sistnämnda faktorer handlar om identifikation med öarna och familj då dessa visade sig vara mindre betydelsefulla för majoriteten av informanterna. De relevanta faktorerna som undersökningen visar ha stort inflytande på ungdomars språkanvändning är dels framtidsplaner med geografisk mobilitet i fokus, dels fritid och umgänge, och då i första hand umgänge med vänner.

Referenser

- Andersson, Lars-Gunnar. (2008). Dialekter och sociolekter. I: Sundgren, Eva. (red.). *Sociolingvistik*. Stockholm: Liber.
- Akselberg, Gunnstein. (1995). *Fenomenologisk dekonstruksjon av det labov-milroyske paradigmat i sosiolingvistikken: ein analyse av sosiolingvistiske tilhøve i Voss kommune*. Bergen: Nordisk institutt, Universitetet i Bergen.
- Björseth, Bertil. (1946). *Dialekt och riksspråk i en bohusslänsk socken*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Einarsson, Jan. (2004). *Språksociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Esaiasson, Peter et al. (2007). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Gunnarsdotter Grönberg, Anna. (2004). *Ungdomar och dialekt i Alingsås*. Göteborg: Göteborgs universitet. Institutionen för svenska språket.
- Gunnarsdotter Grönberg, Anna. (2005). Från mellangöteborgska till lättgöteborgska: En beskrivning av några göteborgsgymnasisters språk 1977 och 1997. Göteborg [opubl. manus].
- Karolén de Koster, Rita. (1991). *Rygane strôrm å kav hängane bleg*. Uddevalla: Bohusläns museum.
- Kvillerud, Reinert. (1999). *Bohuslänska: Språkprov med kommentar*. Göteborg: Språk- och folkminnesinstitutet.
- Mæhlum, Brit. (1992). *Dialektal sosialisering: en studie av barn og ungdoms språklige strategier i Longyearbyen på Svalbard*. Oslo: Novus forlag.
- NE = *Nationalencyklopedin*, webbversionen. Tillgänglig på adressen <www.ne.se/dialekt>. Hämtad 2011-05-11.
- Nilsson, Jenny & Svahn, Margareta. [under arbete]. Västsverigeprojektet. Dialektutjämning i Västsverige: Rapport från ett forskningsprojekt. Göteborg.
- Pamp, Bertil. (1978). *Svenska dialekter*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Røyneland, Unn. (2005). *Dialektnivellering, ungdom og identitet: ein komparativ studie av språkleg variasjon og endring i to tilgrensande dialektområde, Røros og Tynset*. Oslo: Universitetet i Oslo. Det humanistiske fakultet.
- SAOB = *Svenska akademins ordbok över svenska språket*, webbversionen. Tillgänglig på adressen <<http://g3.spraakdata.gu.se/saob>>. Hämtad 2011-05-15.

- Sundgren, Eva (red.). (2007). *Sociolingvistik*. Stockholm: Liber.
- Svahn Margareta. (2007). *Tendenser i skaraborgskt ungdomsspråk. Nordisk dialektologi og sociolingvistik: foredrag på 8. Nordiske Dialektologkonference, Århus 15-18 august 2006*. Århus: Aarhus Universitet.
- Åberg, Maria. (1998). Säger du *kaka* eller *kaga*? En undersökning om bohuslänska dialektdrag i barns uttal, genomförd på Bohus-Björkö. Göteborg: Göteborgs universitet. Svenska språket [opubl. manus].

Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide

- 1, Var har du vuxit upp? Var ifrån kommer dina föräldrar? Mor- och farföräldrar? / Annan familj?
 - 2, Vad brukar du göra på fritiden? Fritidsaktiviteter, intressen, umgås med vänner, familj? Vardagar, helger?
 - 3, Var ifrån kommer de vänner du brukar umgås med? Hur mycket umgås du med dem? När?
 - 4, Skolan, vad har du för framtidsmål? Vad vill du göra efter gymnasiet? Jobb, resa, flytta?
 - 5, Kan du tänka dig att bo någon annanstans än ute på öarna? Nu snart, någonsin?
 - 6, Hur ofta åker du in till stan/Göteborg? Vad är ”stan” för dig? Vad har du för relation till Göteborg?
 - 7, Har du någon gång fått reaktioner ifrån andra över din dialekt? Tycker du ö-målet är likt någon annan dialekt?
 - 8, Vad arbetar dina föräldrar med? Vad har de för utbildning?
 - 9, Pratar dina föräldrar ö-dialekt? Har det hänt att dina föräldrar påpekat, rättat ditt språk, dialekt?
 - 10, Har du märkt/känt att din dialekt har förändrats någon gång? Varför? Vad tycker du om ö-mål? Är ö-målet viktigt för dig, på vilket sätt?
 - 11, Tror du att din dialekt kommer förändras i framtiden? Mer, mindre dialektal? Varför? Är du nöjd med din dialekt?
- Några speciella uttryck eller drag i dialekten som du tycker du använder mycket, lite?

Har du någon gång tyckt att det varit pinsamt att prata ö-dialekt? När, varför?

Hur mycket dialekt skulle du säga att du pratar själv?

Bilaga 2: Sammanställning av språkliga drag hos informanterna

Melvin

Kort *å* -ljud: *gåbba* ”gubbarna”

Sje-ljud > *tje*-ljud: *motivasjon* ”motivation”, *generatjion* ”generation”, *kantje* ”kanske”, *sjonalist* ”journalist”, *tjillnad* ”skillnad”, *mitjonskyrkan* ”missionskyrkan”

Återkommande användning av: *asså*, *liksom*

Jenny

Konsonantbortfall av *d* och *g*: *dââr* ”dagar”

Sje-ljud > *tje*-ljud: *mitjonskyrkan* ”missionskyrkan”, *kantje* ”kanske”

Kort *å*-ljud: *mårfar* ”morfar” 2, *mårmor* ”mormor”, *fabbrårn* ”farbror”

Långt *ö*-ljud: *Hönö* ”Hönö”

Kort *u*-ljud > ”spetsigt *u*-ljud”: *g(y/u)bbarna* ”gubbarna”, *ky/under* ”kunder”

Kort *ö*-ljud > *u*: *furra* ”förra”, *burja* ”börja”, *Uckerö* ”Öckerö”

Långt *y*-ljud > *yz*: *tyzdlig* ”tydlig”

Återkommande användning av: *änna*, *asså*, *liksom*

Anders

Konsonantbortfall av *d* och *g*: *dâân* ”dagen”

Bortfall av bestämd artikel: (fotbolls)*plâân* ”planen”, högvaan/lågvaan-vatten *vâân* ”vatten”

Kort vokal åtföljs av kort konsonant och blir ett kortstavigt uttal: *minutter* ”minuter”

Kort *o* > *ö*: *kölja* ”kolja”, *nörska* ”norska”, *pöjk* ”pojke

Sje-ljud > *tje*-ljud: *kantje* ”kanske”

Kort *u*-ljud: *slutta* ”slutade”

t > *d*: *fiskebåd* ”fiskebåt”

a > *e*: *hele* ”hela”

o > *ä*: *skidär* ”skidor”

Långt *ö*-ljud: *köör* ”kör”, *Hönö* ”Hönö”, *bröder* ”bröder”

Kort *u*-ljud: *slutta* ”slutade”

Återkommande användning av: *asså*, *typ*, *liksom*, *la*, *gött* ”gott” 6

Stina

Konsonantbortfall av *d* och *g*: *dâân*-dagen

Sje-ljud > *tje*-ljud: *generatjon* ”generation”, *kantje* ”kanske”

i > *e*: *spre* ut ”sprida ut”

u > *ö*: *böndna* ”bundna”, *bössar* ”bussar”, *sjônk* ”sjunk

Kort *å*-ljud: *fabbrår* ”farbror”

Ä-ljud -långt *-r*: *däär* ”där”, (båt)färjer ”färjor”

Långt *i*-ljud: *li(iz)ten* ”liten

Långt *ö*-ljud: *öva* ”öva”

Återkommande användning av: *typ*, *liksom*, *asså*

Mikael

Bortfall av bestämd artikel: *vâânt* ”vattnet” 2, *gåårt* ”gålet”

t > *d*: *eder* ”äter”, *sedda* ”sitta” 2, *båd* ”båt” 3, *ude* ”ute”, *ved* ”vet”, *ser ud* ”ser ut”, *tjödär* ”tjatar” 6, *liden* ”liten”, *sadd* ”satt”, *ud* ”ut”, *skedden* ”skiten”, *ude* ”ute”

Sje-ljud > *tje*-ljud: *tjeppare* ”skeppare”, *tjoren* ”jouren”

Sk/skj > ej *sje*-ljud: *skedden* ”skiten”

k > *g*: *lige* ”lika” 3, *åga* ”åka”, *försöger* ”försöker”

a > *e*: *hele* ”hela” 2, *gammel* ”gammal”, *öer* ”öar”, *ligedaan* ”likadan” 2, *skolen* ”skolan”

Långt *ä* > *e*: *eder* ”äter”

Kort *o* > *ö*: *Stölpskött* ”stolpskott” 2, *körv* ”korv” 2, *lössa* ”lossa”, *tölv tia* ”tolv tiden”, *sköj* ”skoj”, *fölk* ”folk” 3

Kort *y* > *ö*: *brögga* ”brygga”

Kort *u* > *å*: *gåbba* ”gubbar” 2, *oppvåxen* ”uppvuxen”, *skåm* ”skum”, *sjånger* ”sjunger”, *lågn å ro* ”lugn och ro”, *håmmer* ”hummer”

Kort *a* > *å*: *brånnstation* ”brandstationen”, *spårvåggen* ”spårvagnen”

Kort *y* > *ô*: *inflöttade* ”inflyttade”

Morfologisk variabel: *brött* ”brutit”, *slör* ”slår”, *mööra* ”morgonen”, *mööt* ”mycket” 3

John

Bortfall av bestämd artikel: *mââna* ”månad”, *vâânt* ”vattnet” 2

Kort vokal åtföljs av kort konsonant och blir ett kortstavigt uttal: *sluttar* ”slutar”

nt > *tt*: *itte* ”inte”

Sje-ljud > *tje*-ljud: *sjeppare* ”skeppare”, *sju* ”sju”

d-bortfall: *sønner* ”sönder”, *tänna* ”tända”

p > *b*: *köba* ”köpa” 2

t > *d*: *lada* ”lata”, *ude* ”ute”, *liden* ”liten”, *sadd* ”satt”, *sliden* ”sliten”,
tjödar ”tjatar”

k > *g*: *tebagers* ”tillbaks”

g > *j*: *väj* ”väg”

g > *w*: *döwer* ”duger”

e > *i*: *feska* ”fiska”, *vesst* ”visst”, *vell* ”vill”, *Kneppla* ”Knippla”

e > *a*: *skole* ”skola”, *gammel* ”gammal”, *såmmern* ”sommaren,
sommarn”

Kort *o* > *ö*: *kölja* ”kolja”, *nörska* ”norska”, *pöjk* ”pojke”

Kort *a* > *å*: *fårsan* ”farsan” 4, *vårt* ”varit”, *måckel* ”makrill”, *fårfar*
”farfar” 2, *brånnkårn* ”brandkåren”

Långt *a* > *å*: *stäng åå* ”stäng av ”

Kort *u* > *å*: *dåmt* ”dumt”

Edvin

Sje-ljud > *tje*-ljud: *kantje* ”kanske”

Återkommande användning av: *typ*

Sonja

Konsonantbortfall av *d* och *g*: *fofbollsplaan* ”fotbollsplanen”

nt > *tt*: *itte* ”inte”

Sje-ljud > *tje*-ljud: *kantje* ”kanske”

Långt *i* > långt *iz*-ljud: *pi(z)nsamt* ”pinsamt”

Kort *ö* > *u*: *furst* ”först”

Återkommande användning av: *liksom*, *la*, *typ*, *änna*